

Наукові перспективи
Видавнича група

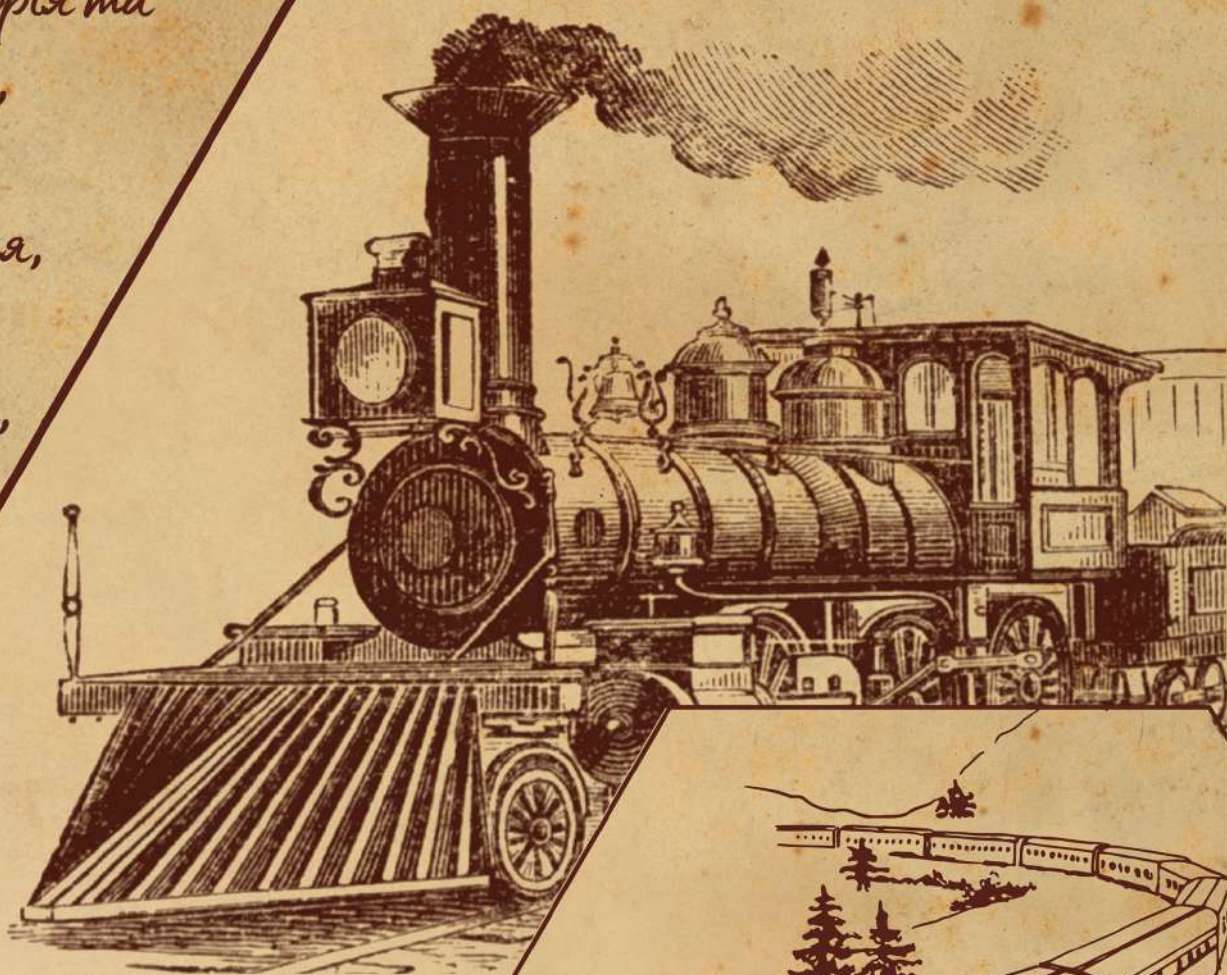
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СУЧАСНІЙ

НАУЦІ

№7(37)

2025

*Серія: історія та
археологія,
державне
управління,
економіка,
педагогіка,
техніка,
право*

*Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління
Асоціація науковців України
Науковий парк Національного Авіаційного Університету*

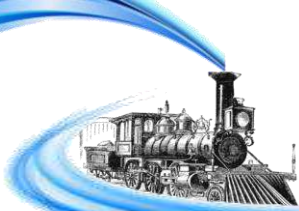
у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Актуальні питання у сучасній науці»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка»,
Серія «Державне управління», Серія «Техніка»,
Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 7(37) 2025

Київ – 2025

УДК 043.86:373.20-72

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-7\(37\)-1116-1124](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-7(37)-1116-1124)

Попович Оксана Михайлівна доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету, Мукачівський державний університет, м. Мукачево, тел.: (050) 181-33-26, <https://orcid.org/0000-0002-0321-048X>

Лабаш Катерина Ярославівна доктор філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, очільниця дитячої «Академії успіху» – дошкільного ліцензованого закладу освіти та дитячого центру розвитку, м. Мукачево, тел.: (050) 735-41-52, <https://orcid.org/0009-0009-0892-4201>

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗВИВАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА В ПРИВАТНОМУ ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Статтю присвячено проблемі організації розвивального середовища в закладі дошкільної освіти приватної форми власності. Авторами проведено ретроспективний аналіз досліджуваного питання. Зазначено, що організація розвивального середовища в приватних дитячих садках має свої унікальні особливості, що відрізняють їх від державних установ. Ці відмінності зумовлені, як правило, більшою гнучкістю в прийнятті рішень, можливістю інвестування в сучасні дидактичні матеріали та обладнання, а також фокусом на індивідуальні потреби кожної дитини. Закцентовано увагу на ключових аспектах організації розвивального середовища в приватних ЗДО: гнучкість та інноваційність, ресурсне забезпечення, індивідуальний підхід, тематичні зони та їх варіативність, естетика і дизайн, безпека та екологічність, залучення батьків тощо. Проілюстровано особливості організації освітнього середовища в приватному навчальному закладі дитячій «Академії Успіху» м. Мукачева. Освітній процес тут побудований на філософії розвитку у дітей «коріння й крил», де коріння – це глибокі знання, цінності, емоційна стабільність та любов до Батьківщини, а крила – це творчість, свобода думки, критичне мислення та віра у власну мрію. Щодня в дії комунікація та soft skills (акцент на емоційний інтелект, лідерство, емпатію, ораторське мистецтво). Зроблено висновок, що приватні дитячі садки відіграють значну роль у сучасній системі дошкільної освіти, пропонуючи альтернативу державним. Організація розвивального середовища в приватному ЗДО є комплексним процесом, що вимагає ретельного планування, значних інвестицій та постійного аналізу потреб дітей.

Ключові слова: приватний заклад дошкільної освіти, розвивальне середовище, освітній процес, авторські методики, soft skills, «Академія Успіху».

Popovych Oksana Mykhailivna Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Pedagogical Faculty of Mukachevo State University, Mukachevo, tel.: (050) 181-33-26, <https://orcid.org/0000-0002-0321-048X>

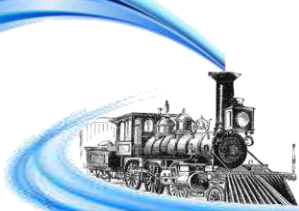
Labosh Kateryna Yaroslavivna Doctor of Philosophy in specialty 011 Educational, Pedagogical Sciences, Head of the Children's Academy of Success, a pre-school licensed educational institution and children's development center, Mukachevo, tel.: (050) 735-41-52, <https://orcid.org/0009-0009-0892-4201>

THE PECULIARITIES OF ORGANIZING THE DEVELOPMENTAL ENVIRONMENT IN A PRIVATE INSTITUTION OF PRESCHOOL EDUCATION

Abstract. The article has been devoted to the problem of organizing a developmental environment in a private preschool educational institution. The authors have conducted a retrospective analysis of the issue under research. It has been noted that the organization of the developmental environment in private kindergartens has its own unique features that distinguish them from public institutions. These differences are usually due to greater flexibility in decision-making, the possibility of investing in modern teaching materials and equipment, and a focus on the individual needs of each child. The authors of the article have focused on the key aspects of organizing the developmental environment in private educational institutions: flexibility and innovation, resource provision, individual approach, thematic zones and their variability, aesthetics and design, safety and environmental friendliness, parental involvement, etc. The features of the organization of the educational environment in the private educational institution “Academy of Success” in Mukachevo have been illustrated. The educational process here is based on the philosophy of developing “roots and wings” in children, where roots are deep knowledge, values, emotional stability and love for the Motherland, and wings are creativity, freedom of thought, critical thinking and belief in one's own dreams. Communication and soft skills (emphasis on emotional intelligence, leadership, empathy, and public speaking) are in action every day. It has been concluded that private kindergartens play a significant role in the modern system of preschool education, offering an alternative to public ones. The organization of a developmental environment in a private kindergarten is a complex process that requires careful planning, significant investment and constant analysis of children's needs.

Keywords: private institution of preschool education, developmental environment, educational process, author's methodics, soft skills, “Academy of Success”.

Постановка проблеми. В умовах розбудови сучасної системи освіти навчальні заклади, зокрема і заклади дошкільної освіти (ЗДО), покликані

виконувати особливу місію щодо формування у дітей життєвих компетентностей, забезпечення наступності між дошкільною і початковою освітою. За цих обставин набуває актуальності вивчення та творче осмислення продуктивних історико-педагогічних здобутків українських учених і вихователів-практиків щодо функціонування ЗДО недержавної (приватної) форми власності.

Становлення приватних дошкільних навчальних закладів – це процес, зумовлений, насамперед, соціально-економічними чинниками в умовах деполітизації системи освіти та розбудови ринкової економіки й законодавчого унормування приватної форми власності. В контексті сьогодення приватні дитячі садки в Україні активно розвиваються, адаптуючись до глобальних освітніх трендів та вимог суспільства. Вони все більше намагаються відповідати на запити сучасних батьків і готувати дітей до життя в швидкозмінному світі; відходять від традиційних моделей, зосереджуючись на інноваційних підходах та індивідуальному розвитку кожної дитини.

Актуальність дослідження спричинена потребою розширення історико-педагогічних знань про поступ означеного феномена в контексті сучасних педагогічних інновацій та авторських практичних здобутків, які впливають на урізноманітнення моделей ЗДО приватної форми власності. Багатоваріативність й різноманітність типів навчальних закладів та форм здобуття дошкільної освіти, як відомо, є обов'язковою передумовою для динамічного розвитку будь-якої освітньої системи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення здобутків українських науковців засвідчує, що окремі аспекти історичного досвіду організації та функціонування розвивального середовища для дітей дошкільного віку в Україні є предметом пошуків багатьох дослідників (Л. Артемової, А. Бубіна, Т. Головань, Г. Іванюк, І. Карабаєвої, Я. Матюшинець, З. Нагачевської, С. Попиченко, Г. Рего, А. Січкара, Л. Терещенко та ін.). Число приватних закладів, що постійно збільшується, веде до необхідності фундаментальних та прикладних методологічних досліджень у сфері недержавної освіти. Велике значення наразі мають наукові студії таких учених, як В. Андрущенко, В. Биков, Г. Дмитренко, І. Зязюн, В. Кремень, С. Крисюк, Т. Лукіна, В. Луговий, В. Майборода, В. Пікельна, Н. Протасова тощо. Варто зазначити, що тема приватних закладів дошкільної освіти є динамічною і продовжує активно досліджуватися у зв'язку зі змінами в освітній політиці та соціальних потребах.

Мета статті – розкрити теоретичні та практичні аспекти організації розвивального середовища в закладі дошкільної освіти приватної форми власності.

Виклад основного матеріалу. Створення в ЗДО повноцінного розвивального середовища та забезпечення відповідної позиції вихователя в організації діяльності дітей – провідний засіб реалізації завдань сучасного реформування

дошкільної освіти. Адже правильно організоване розвивальне середовище сприяє соціалізації дитини, впливає на всі аспекти її розвитку.

В контексті дослідження розвивальне освітнє середовище розглядаємо як комплексне утворення, що включає наступні структурні компоненти: просторово-предметний (приміщення для занять, наявність сучасних мультимедійних засобів, продукції освітньо-розвивального спрямування); соціальний (характер взаємодії дітей і педагогів – суб'єкт суб'єктний, врахування індивідуальних можливостей дітей, орієнтація на формування духовно-моральних цінностей в поведінці та діяльності); психодідактичний (контент і методи навчання, обумовлені метою й завданням освітнього процесу) [1;6].

Розвивальне середовище ЗДО має великий вплив на розвиток дитини в усіх сферах – фізичній, когнітивній, соціально-емоційній, розвитку мовлення та ін. Створюючи фізично і психологічно безпечне й стимулювальне середовище та забезпечуючи різноманітні ресурси, педагог сприяє розвитку і навчанню дітей через самостійне і групове дослідження, гру, взаємодію з іншими дітьми та дорослими [5]. Варто зазначити, що сьогодні якісна дошкільна освіта є синонімом інклюзивної освіти – освіти, яка передбачає участь в освітньому процесі усіх дітей і створює для цього відповідні можливості. Сучасний ЗДО базується на демократичних цінностях та поважає до основних прав людини і створює умови для максимальної участі в освітньому процесі усіх дітей, у тому числі й дітей з особливими освітніми потребами.

Цінною для нас є наукова позиція І. Карабаєвої та Л. Терещенко, які виокремлюють три етапи, що у своєму розвитку проходить розвивальне освітнє середовище. Зокрема, це:

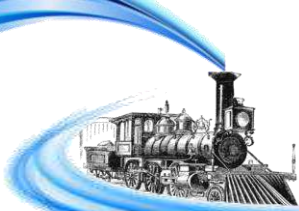
- становлення. Характеризується розробкою відповідної концепції й програми розвитку, формуванням необхідної документації, створенням органів управління, визначенням фінансових і матеріальних можливостей, пошуком додаткових джерел фінансування);

- функціонування. Створюються необхідні умови для ефективного функціонування означеного середовища, залучення до роботи компетентних фахівців, батьків, які розуміють і підтримують концепцію розвитку цього середовища);

- удосконалення. Здійснюється постійний пошук дієвих засобів його розвитку, проведення інноваційної дослідницької роботи, поширення додаткових освітніх послуг відповідно до потреб учасників освітнього процесу) [2].

Логіка нашого дослідження дозволяє більш детально зупинитися на ключових аспектах організації розвивального середовища в приватних дитячих садках. Зокрема, це:

- *гнучкість та інноваційність*: приватні ЗДО зазвичай мають більшу свободу у впровадженні інноваційних методик та підходів до розвитку дітей. Це

може включати використання альтернативних педагогічних систем (до прикладу, Монтессорі, Вальдорфська педагогіка), адаптацію простору до сучасних освітніх тенденцій та швидке реагування на новітні дослідження в галузі дошкільної освіти. Надзвичайно актуальною є інтеграція навчання в ігрову діяльність. Діти не просто запам'ятовують інформацію, а вчаться досліджувати, експериментувати, вирішувати проблеми через цікаві ігри та проекти. Це стимулює їхню природну допитливість та розвиває критичне мислення. Також варто наголосити, що приватні ЗДО пропонують широкий спектр додаткових занять, які можуть бути включені у вартість або надаватися за окрему плату. Переважно це заняття з іноземних мов, хореографія, мистецтво, шахи, робототехніка, арт-терапія, плавання тощо. Хоча дошкільна освіта України загалом відстає у цифровізації, приватні заклади активно впроваджують освітні технології. Це не обов'язково надмірне використання гаджетів, а скоріше інтеграція елементів інформатики, використання інтерактивних дошок, розвиваючих програм, що робить освітній процес більш захопливим та ефективним;

– *ресурсне забезпечення*: завдяки можливості залучення приватних інвестицій, такі заклади можуть дозволити собі високоякісні, екологічні дидактичні матеріали, сучасне обладнання, спеціалізовані ігрові зони та розвивальні посібники. Це створює більш комфортне, безпечне та стимулююче середовище для всебічного розвитку дитини. Сьогодні зростає усвідомлення важливості взаємодії дитини з природним середовищем. Приватні садки часто створюють спеціальні «природні» зони, заохочують дослідження навколишнього світу, проводять заняття на свіжому повітрі за будь-якої погоди. Метою є формування відповідального ставлення до природи та екологічної свідомості з раннього віку;

– *індивідуальний підхід*: приватні дитячі садки мають менші групи дітей, що дозволяє вихователям приділяти більше уваги кожній дитині, враховувати її індивідуальні особливості, темп розвитку та інтереси. Тобто фокус зміщується на унікальні потреби та інтереси кожної дитини. Приватні заклади прагнуть створити умови, за яких кожна дитина може розвиватися у власному темпі, обирати активності, що відповідають її здібностям та уподобанням. Слід наголосити і на розвитку soft skills (м'яких навичок). Окрім академічних знань, зростає увага до розвитку емоційного інтелекту, комунікативних навичок, співпраці, креативності, критичного мислення, навичок вирішення проблем. Ці навички є ключовими для успіху в сучасному світі;

– *естетика та дизайн*: велике значення приділяється естетичному оформленню освітнього простору. Використовуються натуральні матеріали, приємні кольори, гармонійне поєднання елементів декору, що створює затишну

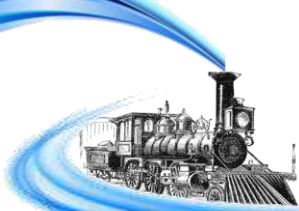
та привабливу атмосферу. Це сприяє формуванню у дітей почуття прекрасного та розвитку їхнього смаку;

– *безпека та екологічність*: підвищені вимоги до безпеки й екологічності матеріалів та іграшок є пріоритетом для приватних ЗДО. Це включає використання гіпоалергенних матеріалів, регулярне оновлення обладнання та забезпечення відповідності всім санітарним нормам. Як правило, ПЗДО приділяють особливу увагу якості харчування, пропонуючи збалансоване та дієтичне меню, часто з урахуванням індивідуальних потреб дітей. Також забезпечуються високі стандарти безпеки, включаючи системи відеоспостереження, охорону та ретельний контроль доступу. В умовах війни, приватні заклади приділяють особливу увагу створенню безпечного освітнього середовища, облаштуванню укриттів та психологічній підтримці дітей;

– *залучення батьків*: приватні ЗДО активно залучають батьків до процесу організації розвивального середовища, враховуючи їхні побажання та пропозиції. проводять регулярні зустрічі, консультації, воркшопи, використовують месенджери та додатки для щоденного обміну інформацією. Це створює єдиний виховний простір і забезпечує послідовність у розвитку дитини;

– *тематичні зони та їх варіативність*: на відміну від типових державних садків, приватні заклади часто створюють більш різноманітні та функціональні тематичні осередки, які можуть легко трансформуватися. Це можуть бути зони для: творчості (з різноманітними матеріалами для малювання, ліплення, аплікації, конструювання), дослідницької діяльності (з природними матеріалами, мікроскопами, збільшувальними стеклами, матеріалами для експериментів), рольових ігор (з костюмами, декораціями, наборами для імітації професій чи побутових ситуацій), сенсорного розвитку (з матеріалами різної текстури, форми, кольору, ваги, що стимулюють органи чуття), рухової активності (з безпечним спортивним інвентарем, басейнами, спеціалізованими тренажерами для дітей, відпочинку та усамітнення (з м'якими куточками, бібліотечками, де дитина може розслабитися, почитати чи просто побути наодинці).

Проілюструємо деякі ключові аспекти організації освітнього середовища в дитячій «Академії Успіху» м. Мукачева. Це місце альтернативної освіти, що крокує в ногу із сучасністю та відповідає всім вимогам НУШ і тенденціям дошкільної освіти. Його місія – дати кожній дитині впевненість у собі, формувати навички ХХІ століття, любов до навчання на все життя, емоційну зрілість та відкритість світу, здатність мріяти і діяти. Насамперед зазначимо, що освітній процес тут побудований на філософії розвитку «коріння й крил»: коріння – це глибокі знання, цінності, емоційна стабільність та любов до Батьківщини, а крила – це творчість, свобода думки, критичне мислення та віра у власну мрію.

Це не просто навчання – це зрощування цілісної особистості. Особливістю також є інтегративне навчання: від STEM до EQ:

- теми об'єднані в проєктні тижні – «Космічна лабораторія», «Ферма майбутнього», «Врятуй планету», «Бізнес-школа для малюків».
- діти досліджують світ комплексно: математика, екологія, мистецтво, логіка, тобто в єдиному контексті.

Простір академії – інтелектуально-естетичний: природні матеріали, зони для самостійної гри, експериментальні станції, сенсорні маршрути. У кожному куточку – можливість дослідження: «стіна емоцій», «дошка ідей», «місточок розв'язання конфліктів». Щодня в дії тут комунікація та soft skills (акцент на емоційний інтелект, лідерство, емпатію, ораторське мистецтво, навіть у найменших). Наші формати:

- проєктні тижні;
- тематичні дні (до прикладу, День Емпатії, День Казки);
- вільна гра;
- експериментальні лабораторії;
- арт-терапія, казкотерапія, руханки, музика майбутнього;
- емоційні щоденники;
- дискусії, кола довіри, дебати тощо.

Заслуговує на увагу авторська методика «Вогонь в очах». Ця методика реалізується на принципах гуманістичної педагогіки, конструктивізму та дитиноцентризму. Вона спрямована на виховання ініціативних, відповідальних, креативних особистостей, які здатні самостійно керувати своїм навчанням протягом усього життя. Замість того, щоб просто завантажувати дитину інформацією, вихователь прагне запалити в ній спрагу до знань, яка буде горіти постійно. Це щотижневе занурення в дитяче «Хочу». Кожна дитина має право обрати: «Що я сьогодні вчу?», «З ким я вчу?», «Як я покажу, що зрозумів?». Педагогам варто пам'ятати, що деякі діти краще засвоюють інформацію в команді, інші – в тиші наодинці. Це сприяє розвитку комунікативних навичок або ж здатності до самостійної роботи. Такий підхід дійсно може «запалити вогонь в очах» у дітей, оскільки він поважає їхню індивідуальність, надає свободу та розвиває внутрішню мотивацію до навчання.

Співпраця з родиною в цьому навчальному закладі – це не просто батьківські збори, а партнерство: освітні сніданки, батьківські вечори, тренінги з психологами, родинні проєкти, відкриті дні, вечори мудрості, платформа для розвитку батьківської компетентності, тьюторські сесії; усі батьки – співавтори розвивального середовища та прогресу своїх дітей. В дитячій «Академії Успіху» педагог – це зірка, що світить іншим; він не вказує, а надихає; не диктує, а веде; не контролює, а створює умови для свободи думки й вибору. Цікавою також є система оцінювання навчальних досягнень дітей, адже освітній процес – це шлях,

а не змагання. Тут все без оцінок, адже є портфоліо успіху, емоційне дзеркало, самооцінка, мапи прогресу тощо.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок.

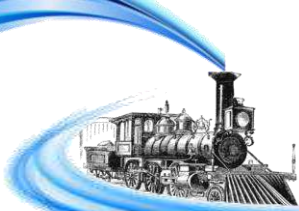
Виклад спонукає до висновку, що приватні ЗДО відіграють значну роль у сучасній системі дошкільної освіти, пропонуючи альтернативу державним дитячим садкам. Їхня діяльність базується на приватній формі власності та самостійному фінансуванні, що зумовлює низку характерних особливостей та переваг. Організація розвивального середовища в таких навчальних закладах є комплексним процесом, що вимагає ретельного планування, значних інвестицій та постійного аналізу потреб дітей. Вона спрямована на створення умов, що максимально сприяють всебічному розвитку особистості дитини, її розкриттю потенціалу та формуванню готовності до подальшого навчання і життя. На відміну від державних закладів, які переважно дотримуються типових освітніх програм, приватні ЗДО мають більшу свободу у виборі та адаптації навчальних методик. Вони можуть впроваджувати авторські програми, орієнтуватися на міжнародні стандарти або поєднувати елементи різних систем, враховуючи інтереси та потреби дітей. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні досвіду європейських приватних закладів дошкільної освіти.

Література:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Карабаєва І. І., Терещенко Л. А. Розвивальне освітнє середовище ЗДО: основні компоненти, етапи формування та критерії його оцінювання URL: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v4/i16/9.pdf>
3. Кошіль О. Освітнє середовище дошкільного навчального закладу: генеза та сутнісний зміст поняття. Освітологічний дискурс, 2017, № 3-4 (18-19). С.150-162.
4. Маршицька В.В. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: сутність поняття. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/275581553.pdf>
5. Попович О.М. Професійна компетентність вихователя дітей раннього віку у контексті готовності до роботи в сенсорно збагаченому середовищі закладу дошкільної освіти. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. Київ, 2023. № 1. С. 110–120.
6. Попович О.М., Лабош К.Я. Сучасні вектори проблеми організації освітнього середовища закладу дошкільної освіти. *Наукові перспективи* №5(46) 2025. С. 963-975.
7. Середовище, що належить дітям: порадник для педагогів закладів дошкільної освіти/ упоряд.: Н.Софій, Ю.Найда; за заг. ред. В.В.Засенка. Київ, 2019. 68 с. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/4726/file>

References:

1. Busel, V.T. (2005). Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.) [The Great Explanatory Dictionary of the Modern Ukrainian Language (with additions and additions)]. K.; Irpin: VTF «Perun», 1728 p. [in Ukrainian].
2. Karabaeva, I. I., Tereshchenko, L. A. Rozvyvalne osvitnie seredovyshe ZDO: osnovni komponenty, etapy formuvannia ta kryterii yoho otsiniuvannia [Developing educational environment of the ZDO: main components, stages of formation and criteria for its evaluation]. Retrieved from: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v4/i16/9.pdf> [in Ukrainian].

3. Koshil, O. (2017). Osvitnie seredovyshche doshkilnoho navchalnoho zakladu: geneza ta сутнісні зміст поняття [Educational environment of a preschool educational institution: genesis and essential content of the concept]. Osvitlohichnyi dyskurs - Educational discourse, 3-4 (18-19, 150-162 [in Ukrainian].
4. Marshytska, V.V. Osvitnie seredovyshche zakladu doshkilnoi osvity: сутність поняття [Educational environment of a preschool educational institution: the essence of the concept]. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/275581553.pdf> [in Ukrainian].
5. Popovych, O.M. (2023). Profesiina kompetentnist vykhovatel'ia ditei rannoho viku u konteksti hotovnosti do roboty v sensorno zbahachenomu seredovyshchi zakladu doshkilnoi osvity [Professional competence of an early childhood educator in the context of readiness to work in a sensory-enriched environment of a preschool educational institution]. Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy - Adult education: theory, experience, prospects. Kyiv, 1, 110–120 [in Ukrainian].
6. Popovych, O.M., Labosh, K.Ya. (2025). Suchasni vektory problemy orhanizatsii osvitnoho seredovyshcha zakladu doshkilnoi osvity [Modern vectors of the problem of organizing the educational environment of a preschool educational institution]. Naukovi perspektyvy - Scientific Perspectives, 5(46), 963-975 [in Ukrainian].
7. Sofiy, N., Nayda, Yu. (2019). Seredovyshche, shcho належить дітям: poradnyk dlia pedahohiv zakladiv doshkilnoi osvity [The environment that belongs to children: a guide for teachers of preschool educational institutions]. Kyiv, 68 p. Retrieved from: <https://www.unicef.org/ukraine/media/4726/file> [in Ukrainian].